

॥ तैत्तिरीय आरण्यकम् ॥

॥ दशमः प्रश्नः — महानारायणोपनिषत् ॥

ॐ सह नाववतु। सह नौ भुनक्तु। सह वीर्यं करवावहै। तेजस्वि नावधीतमस्तु मा विद्विषावहै। ॐ शान्तिः शान्तिः शान्तिः॥

॥ अम्मस्य पारे ॥

अम्मस्यपारे भुवनस्य मध्ये नाकस्य पृष्ठे महतो महीयान्। शुक्रेण ज्योतींषि समनुप्रविष्टः प्रजापतिश्चरति गर्भे अन्तः॥ यस्मिन्निदं सं च विचैति सर्वं यस्मिन्देवा अधि विश्वे निषेदुः। तदेव भूतं तदु भव्यमा इदं तदक्षरं परमे व्योमन्॥ येनावृतं खं च दिवं महीं च येनादित्यस्तपति तेजसा भ्राजसा च। यमन्तः समुद्रे कवयो वयन्ति यदक्षरं परमे प्रजाः॥ यतः प्रसूता जगतः प्रसूती तोयेन जीवान्व्यसंसर्ज भूम्याम्। यदोषधीभिः पुरुषान्पशूँश्च विवेश भूतानि चराचराणि॥ अतः परं नान्यदणीयसं हि परात्परं यन्महतो महान्तम्। यदेकमव्यक्तमनन्तरूपं विश्वं पुराणं तमसः परस्तात्॥ १ ॥

तदेवर्तं तदु सत्यमाहुस्तदेव ब्रह्म परमं कवीनाम्। इष्टापूर्तं बहुधा जातं जायमानं विश्वं बिभर्ति भुवनस्य नाभिः॥ तदेवाग्निस्तद्वायुस्तत्सूर्यस्तदु चन्द्रमाः। तदेव शुक्रममृतं तद्ब्रह्म तदापः स प्रजापतिः॥ सर्वे निमेषा जज्ञिरे विद्युतः पुरुषादधि। कला मुहूर्ताः काष्ठाश्चाहोरात्राश्च सर्वशः॥ अर्द्धमासा

मासा ऋतवः संवत्सरश्च कल्पताम्। स आपः प्रदुघे उभे इमे
अन्तरिक्षमथो सुवः ॥ नैनमूर्ध्वं न तिर्यञ्चं न मध्ये परिजग्रभत्। न
तस्येशे कश्चन तस्य नाम महद्यशः ॥ २ ॥

न सन्दृशे तिष्ठति रूपमस्य न चक्षुषा पश्यति कश्चनैनम्।
हृदा मनीषा मनसाऽभिक्लृप्तो य एनं विदुरमृतास्ते भवन्ति ॥
अद्भ्यः सम्भूतो हिरण्यगर्भ इत्यष्टौ ॥ एष हि देवः प्रदिशोनु
सर्वाः पूर्वा हि जातः स उ गर्भे अन्तः। स विजायमानः स
जनिष्यमाणः प्रत्यङ्मुखोऽस्तिष्ठति विश्वतोमुखः ॥ विश्वतश्चक्षुरुत
विश्वतोमुखो विश्वतोहस्त उत विश्वतस्पात्। सं बाहुभ्यां नमति सं
पतत्रैर्द्यावापृथिवी जनयन्देव एकः ॥ वेनस्तत्पश्यन्विश्वा भुवनानि
विद्वान् यत्र विश्वं भवत्येकनीलम्। यस्मिन्निदं च विचैकं स
ओतः प्रोतश्च विभुः प्रजासु। प्र तद्वौचे अमृतं नु विद्वान्ान्धर्वो नाम
निहितं गुहासु ॥ ३ ॥

त्रीणि पदा निहिता गुहासु यस्तद्वेदं सवितुः पिताऽसत्। स
नो बन्धुर्जनिता स विधाता धामानि वेदं भुवनानि विश्वा।
यत्र देवा अमृतमानशानास्तृतीये धामान्यभ्यैरयन्त। परि
द्यावापृथिवी यन्ति सद्यः परि लोकान् परि दिशः परि सुवः।
ऋतस्य तन्तुं विततं विचृत्य तदपश्यत्तदभवत् प्रजासु। परीत्य
लोकान्परीत्य भूतानि परीत्य सर्वाः प्रदिशो दिशश्च। प्रजापतिः
प्रथमजा ऋतस्यऽऽत्मनऽऽत्मानमभिसम्बभूव। सदसस्पतिमद्भुतं
प्रियमिन्द्रस्य काम्यम्। सनिं मेधामयासिषम्। उद्दीप्यस्व
जातवेदोऽपघ्नन्निर्ऋतिं मम ॥ ४ ॥

प॒शूँश्च॒ मह्य॑माव॒ह जी॒वनं॑ च दि॒शो दि॒श। मा नो॑ हि॒ंसी॒ज्जात॑वेदो
गा॒मश्च॑ पु॒रुषं॑ ज॒गत्। अ॒भि॒भ्र॒द॒ग्न आ॒ग॒हि श्रि॒या मा॒ परि॑पातय।

॥ गायत्रीमन्त्राः ॥

पु॒रुष॑स्य वि॒द्म स॒हस्रा॑क्षस्य॒ महा॑दे॒वस्य॑ धीमहि। तन्नो॑ रु॒द्रः
प्र॒चो॒दया॑त्। तत्पु॒रुषाय॑ वि॒द्महे॑ महा॑दे॒वाय॑ धीमहि। तन्नो॑ रु॒द्रः
प्र॒चो॒दया॑त्। तत्पु॒रुषाय॑ वि॒द्महे॑ व॒क्रतु॑ण्डाय॒ धीमहि॑। तन्नो॑ द॒न्तिः
प्र॒चो॒दया॑त्। तत्पु॒रुषाय॑ वि॒द्महे॑ च॒क्रतु॑ण्डाय॒ धीमहि॑ ॥ ५ ॥

तन्नो॑ न॒न्दिः प्र॒चो॒दया॑त्। तत्पु॒रुषाय॑ वि॒द्महे॑ महा॑से॒नाय॑ धीमहि।
तन्नः॑ षण्मु॒खः प्र॒चो॒दया॑त्। तत्पु॒रुषाय॑ वि॒द्महे॑ सुव॑र्ण॒पक्षाय॑ धीमहि।
तन्नो॑ गरु॒डः प्र॒चो॒दया॑त्। वे॒दा॒त्म॒नाय॑ वि॒द्महे॑ हि॒र॒ण्य॒ग॒र्भाय॑ धीमहि।
तन्नो॑ ब्र॒ह्म प्र॒चो॒दया॑त्। ना॒रा॒य॒णाय॑ वि॒द्महे॑ वा॒सु॒दे॒वाय॑ धीमहि। तन्नो॑
विष्णुः॑ प्र॒चो॒दया॑त्। व॒ज्र॒न॒खाय॑ वि॒द्महे॑ ती॒क्ष्ण॒द॒ष्ट्राय॑ धीमहि ॥ ६ ॥

तन्नो॑ ना॒र॒सि॒ंहः प्र॒चो॒दया॑त्। भा॒स्क॒राय॑ वि॒द्महे॑ म॒ह॒द्यु॒ति॒क॒राय॑
धीमहि। तन्नो॑ आ॒दि॒त्यः प्र॒चो॒दया॑त्। वै॒श्वान॑राय॒ वि॒द्महे॑ ला॒ली॒लाय॑
धीमहि। तन्नो॑ अ॒ग्निः प्र॒चो॒दया॑त्। का॒त्या॒य॒नाय॑ वि॒द्महे॑ क॒न्य॒कु॒मा॒रि
धीमहि। तन्नो॑ दु॒र्गिः प्र॒चो॒दया॑त्।

॥ दूर्वासूक्तम् ॥

स॒ह॒स्र॒पर॑मा दे॒वी श॒त॒मू॒ला श॒ता॒ङ्क॒रा। सर्व॑ हर॒तु मे पा॒पं
दूर्वा॑ दुःस्वप्न॒नाश॑नी। काण्डा॑त्काण्डात् प्र॒रोह॑न्ती॒ परु॑षः॒ परु॑षः॒
परि॑ ॥ ७ ॥

ए॒वानो॑ दूर्वे॒ प्र॒त॒नु स॒ह॒स्रे॒ण श॒तेन॑ च। या श॒तेन॑ प्र॒त॒नोषि॑ स॒ह॒स्रे॒ण

विरोहसि। तस्यास्ते देवीष्टके विधेम हविषा वयम्। अश्वक्रान्ते
रथक्रान्ते विष्णुक्रान्ते वसुन्धरा। शिरसा धारयिष्यामि रक्षस्व मां
पदे पदे।

॥ मृत्तिकासूक्तम् ॥

भूमिर्धेनुर्धरणी लोकधारिणी। उद्धृताऽसि वराहेण कृष्णेन
शतबाहुना। मृत्तिके हन मे पापं यन्मया दुष्कृतं कृतम्। मृत्तिके
ब्रह्मदत्ताऽसि काश्यपेनाभिमन्त्रिता। मृत्तिके देहि मे पुष्टिं त्वयि सर्वं
प्रतिष्ठितम् ॥ ८ ॥

मृत्तिके प्रतिष्ठिते सर्वं तन्मे निर्णुद मृत्तिके। तया हतेन पापेन
गच्छामि परमां गतिम्।

॥ शत्रुजयमन्त्राः ॥

यत इन्द्र भयामहे ततो नो अभयं कृधि। मघवन्छग्धि तव तन्न
ऊतये विद्विषो विमृधो जहि। स्वस्तिदा विशस्पतिर्वृत्रहा विमृधो
वशी। वृषेन्द्रः पुर एतु नः स्वस्तिदा अभयङ्करः। स्वस्ति न इन्द्रो
वृद्धश्रवाः स्वस्ति नः पूषा विश्ववेदाः। स्वस्ति नस्तार्क्ष्यो अरिष्टनेमिः
स्वस्ति नो बृहस्पतिर्दधातु। आपा न्तमन्युस्तृपलप्रभर्मा धुनिः
शिमीवाञ्छरुमा ऋजीषी। सोमो विश्वा न्यतसावनानि
नार्वाग्निन्द्रं प्रतिमानानिदेभुः ॥ ९ ॥

ब्रह्मजज्ञानं प्रथमं पुरस्ताद्विसीमतः सुरुचो वेन आवः। सबुधिया
उपमा अस्य विष्ठाः सतश्च योनिमसतश्च विवः। स्योना पृथिवि
भवाऽनृक्षरा निवेशनी। यच्छानः शर्म सप्रथाः। गन्धद्वारां

दुराध॒रूषां॑ नित्यपु॒ष्टां करी॒षिणी॑म् । ई॒श्वरी॑ः स॒र्वभू॒तानां॑ तामि॒होप॑ह्वये
श्रियम् । श्री॒र्मे भ॒जतु॑ । अल॒क्ष्मी॒र्मे न॒श्यतु॑ । विष्णु॑मुखा॒ वै
दे॒वाश्छन्दो॑भिरि॒माल्लो॑कान॒नप॒जय्य॑म॒भ्यज॑यन् । म॒हा॒ इन्द्रो॑
वज्र॑बाहुः षोड॒शी श॒र्म यच्छ॑तु ॥ १० ॥

स्व॒स्ति नो॑ म॒घवा॑ करोतु ह॒न्तु पा॒प्मानं॑ यो॒ऽस्मान् द्वेष्टि॑ । सो॒मानः॑
स्व॒रणं कृ॑णुहि ब्र॒ह्मण॑स्पते । क॒क्षीव॑न्तं य औ॒शिज॑म् । शरी॑रं
यज्ञ॑शम॒लं कु॒सीदं॑ तस्मि॒न्त्सीद॑तु यो॒ऽस्मान् द्वेष्टि॑ । च॒रणं प॒वित्रं॑
वि॒त॒तं पु॒राणं॑ येन॒ पू॒तस्तर॑ति दुष्कृ॒तानि॑ । तेन॒ प॒वित्रे॑ण शु॒द्धेन॑
पू॒ता अ॒ति पा॒प्मान॑मरा॒तिं तरे॑म । स॒जोषा॑ इन्द्र॒ सग॑णो म॒रुद्भिः
सोमं॑ पिब वृ॒त्रह॑ञ्छू॒र वि॒द्वान् । ज॒हि शत्रू॑ः रप॒ मृधो॑ नुद॒स्वाथा॑भयं
कृ॑णुहि वि॒श्वतो॑नः । सु॒मित्रा॑ न आप॒ ओष॑धयः सन्तु दु॒र्मित्रा॑स्तस्मै
भू॒यासु॑यो॒ऽस्मान् द्वेष्टि॑ यं च॒ वयं॑ द्वि॒ष्मः । आपो॑ हि॒ष्ठा म॑यो॒भुव॑स्ता
न ऊ॒र्जे द॑धातन ॥ ११ ॥

म॒हेर॑णाय॒ चक्ष॑से । यो वः॑ शि॒वत॑मो रस॒स्तस्य॑ भाजयते ह नः ।
उ॒श॒तीरि॑व मा॒तरः॑ । तस्मा॒ अर॑ङ्ग॒ माम॑वो॒ यस्य॑ क्षयाय॒ जिन्व॑थ ।
आपो॑ ज॒नय॑था च नः ।

॥ अघमर्षणसूक्तम् ॥

हि॒र॒ण्यश्च॑ङ्गं वरु॑णं प्रप॑द्ये ती॒र्थं मे दे॒हि याचि॑तः । य॒न्मया॑
भु॒क्तम॑साधू॒नां पा॒पेभ्य॑श्च प्र॒तिग्र॑हः । यन्मे॒ मन॑सा वा॒चा क॑र्म॒णा वा
दुष्क॑रं कृतम् । तन्न॒ इन्द्रो॑ वरु॑णो बृ॒हस्प॑तिः सवि॒ता च पुन॑न्तु पुनः
पुनः । नमो॒ऽग्नये॑ऽप्सु॒मते॑ नम॒ इन्द्रा॑य॒ नमो॑ वरु॑णाय॒ नमो॑ वारु॒ण्यै

नमोऽञ्चः ॥ १२ ॥

यदपां कूरं यदमेध्यं यदशान्तं तदपगच्छतात्। अत्याशनादती-
 पानाद्यच्च उग्रात् प्रतिग्रहात्। तन्नो वरुणो राजा पाणिना
 ह्यवमरशतु। सौऽहमपापो विरजो निर्मुक्तो मुक्तकिल्बिषः।
 नाकस्य पृष्ठमारुह्य गच्छेद्ब्रह्मसलोकताम्। यश्चाप्सु वरुणः स
 पुनात्वघमर्षणः। इमं मे गङ्गे यमुने सरस्वति शुतुद्रि स्तोमं
 सचता परुष्णिग्या। असिक्त्रिया मरुद्वृधे वितस्तयाऽऽर्जीकीये
 श्रुणुह्या सुषोमया। ऋतं च सत्यं चाभीद्वात्तपसोऽध्यजायत। ततो
 रात्रिरजायत ततः समुद्रो अर्णवः ॥ १३ ॥

समुद्रादर्णवादधि संवत्सरो अजायत। अहोरात्राणि विदधद्विश्वस्य
 मिषतो वशी। सूर्याचन्द्रमसौ धाता यथापूर्वमकल्पयत्। दिवं
 च पृथिवीं चान्तरिक्षमथो सुवः। यत्पृथिव्यां रजस्व मान्तरिक्षे
 विरोदसी। इमांस्तदापो वरुणः पुनात्वघमर्षणः। पुनन्तु
 वसवः पुनातु वरुणः पुनात्वघमर्षणः। एष भूतस्य मध्ये
 भुवनस्य गोप्ता। एष पुण्यकृतां लोकानेष मृत्योर्हिरण्मयम्।
 द्यावापृथिव्योर्हिरण्मयं सञ्श्रितं सुवः ॥ १४ ॥

स नः सुवः सञ्शिश्राधि। आर्द्रं ज्वलति ज्योतिरहमस्मि।
 ज्योतिर्ज्वलति ब्रह्माहमस्मि। योऽहमस्मि ब्रह्माहमस्मि।
 अहमस्मि ब्रह्माहमस्मि। अहमेवाहं मां जुहोमि स्वाहा।
 अकार्यकार्यवकीर्णी स्तेनो भ्रूणहा गुरुतल्पगः। वरुणोऽपामघ-
 मर्षणस्तस्मात्पापात् प्रमुच्यते। रजो भूमिस्त्वमां रोदयस्व

प्रवदन्ति धीराः। पुनन्तु ऋषयः पुनन्तु वसवः पुनातु वरुणः
पुनात्वधमर्षणः। आक्रान्त्समुद्रः प्रथमे विधर्म जनयन्प्रजा
भुवनस्य राजा। वृषा पवित्रे अधि सानो अव्ये बृहत्सोमो वावृधे
सुवान इन्दुः ॥ १५ ॥

[१]

॥ दुर्गासूक्तम् ॥

जातवेदसे सुनवाम सोममरातीयतो निजहाति वेदः। स नः
पर्षदति दुर्गाणि विश्वा नावेव सिन्धुं दुरिताऽत्यग्निः। तामग्निवर्णां
तपसा ज्वलन्तीं वैरोचनीं कर्मफलेषु जुष्टाम्। दुर्गा देवीं
शरणमहं प्रपद्ये सुतरसि तरसे नमः। अग्ने त्वं पारया नव्यो
अस्मान्त्स्वस्तिभिरति दुर्गाणि विश्वा। पूश्च पृथ्वी बहुला न उर्वी
भवा तोकाय तनयाय शं योः। विश्वानि नो दुर्गहा जातवेदः सिन्धुं
न नावा दुरितातिं पर्षि। अग्ने अत्रिवन्मनसा गृणानोऽस्माकं
बोध्यविता तनूनाम्। पृतनाजितं सहमानमग्निमुग्रं हुवेम
परमात्सधस्थात्। स नः पर्षदति दुर्गाणि विश्वा क्षामद्देवो अति
दुरिताऽत्यग्निः। प्रत्नोषि कमीड्यो अध्वरेषु सनाच्च होता नव्यश्च
सत्सि। स्वाञ्चाग्ने तनुवं पिप्रयस्वास्मभ्यं च सौभगमायजस्व।
गोभिर्जुष्टमयुजो निषिक्तं तवैन्द्र विष्णोरनुसञ्चरेम। नाकस्य
पृष्ठमभि संवसानो वैष्णवीं लोक इह मादयन्ताम् ॥ १६ ॥

[२]

॥ व्याहृतिहोमन्त्राः ॥

भूर॒ग्नये॑ पृथि॒व्यै स्वाहा॑ भुवो॑ वा॒यवेऽन्तरि॑क्षाय॒ स्वाहा॑ सु॒वरादि॑त्याय॒ दिवे॑ स्वाहा॒ भूर्भुवः॑ सु॒वश्च॒न्द्रम॑से दि॒ग्भ्यः॑ स्वाहा॒ नमो॑ दे॒वेभ्यः॑ स्व॒धा पि॒तृभ्यो॑ भूर्भुवः॑ सु॒वरो॑म् ॥ १७ ॥

[३]

भूर॒न्नम॑ग्नये॑ पृथि॒व्यै स्वाहा॑ भुवोऽन्नं॑ वा॒यवेऽन्तरि॑क्षाय॒ स्वाहा॑ सु॒वरन्न॑मादि॒त्याय॑ दि॒वे स्वाहा॑ भूर्भुवः॑ सु॒वरन्नं॑ च॒न्द्रम॑से दि॒ग्भ्यः॑ स्वाहा॒ नमो॑ दे॒वेभ्यः॑ स्व॒धा पि॒तृभ्यो॑ भूर्भुवः॑ सु॒वरन्न॑मोम् ॥ १८ ॥

[४]

भूर॒ग्नये॑ च पृथि॒व्यै च॑ म॒हते॑ च॒ स्वाहा॑ भुवो॑ वा॒यवे॑ चान्तरि॑क्षाय च॒ म॒हते॑ च॒ स्वाहा॑ सु॒वरादि॑त्याय च॒ दिवे॑ च॒ म॒हते॑ च॒ स्वाहा॑ भूर्भुवः॑ सु॒वश्च॒न्द्रम॑से च॒ नक्ष॑त्रेभ्यश्च दि॒ग्भ्यश्च॑ म॒हते॑ च॒ स्वाहा॑ नमो॑ दे॒वेभ्यः॑ स्व॒धा पि॒तृभ्यो॑ भूर्भुवः॑ सु॒वर्म॑हरोम् ॥ १९ ॥

[५]

॥ ज्ञानप्राप्त्यर्थहोममन्त्राः ॥

पा॒हि नो॑ अ॒ग्न ए॒नसे॑ स्वा॒हा । पा॒हि नो॑ वि॒श्ववे॑दसे स्वा॒हा । य॒ज्ञं पा॒हि वि॒भा॒व॒सो स्वा॒हा । सर्वं॑ पा॒हि श॑त॒क्रतो॑ स्वा॒हा ॥ २० ॥

[६]

पा॒हि नो॑ अ॒ग्न ए॒क॒या । पा॒ह्यु॒त द्वि॒तीय॑या । पा॒ह्यूर्जं॑ तृ॒तीय॑या । पा॒हि गी॒र्भिश्च॑ त॒सृभि॑र्वा॒सो स्वा॒हा ॥ २१ ॥

[७]

॥ वेदविस्मरणाय जपमन्त्राः ॥

यश्छन्दसामृषभो विश्वरूपश्छन्दोभ्यश्छन्दाः स्याविवेशः। सतां
शिक्यः पुरोवाचोपनिषदिन्द्रो ज्येष्ठ इन्द्रियाय ऋषिभ्यो नमो देवेभ्यः
स्वधा पितृभ्यो भूर्भुवः सुवरोम् ॥ २२ ॥

[८]

नमो ब्रह्मणे धारणं मे अस्त्वनिराकरणं धारयिता भूयासं कर्णयोः
श्रुतं मा च्योद्वं ममामुष्य ओम् ॥ २३ ॥

[९]

॥ तपः प्रशंसा ॥

ऋतं तपः सत्यं तपः श्रुतं तपः शान्तं तपो दानं तपो यज्ञस्तपो
भूर्भुवः सुवर्ब्रह्मैतदुपास्यैतत्तपः ॥ २४ ॥

[१०]

॥ विहिताचरणप्रशंसा निषिद्धाचरणनिन्दा च ॥

यथा वृक्षस्य सम्पुष्पितस्य दूराद्गन्धो वात्येवं पुण्यस्य कर्मणो
दूराद्गन्धो वाति यथाऽसिधारां कर्तेऽविहितामवक्रमेद्यद्युवे युवे ह वा
विहदिष्यामि कर्तं पतिष्यामीत्येवमनृतादात्मानं जुगुप्सैत् ॥ २५ ॥

[११]

॥ दहरविद्या ॥

अणोरणीयान्महतो महीयानात्मा गुहायां निर्हितोऽस्य जन्तोः।
तमक्रतुं पश्यति वीतशोको धातुः प्रसादान्महिमानमीशम्।
सप्त प्राणाः प्रभवन्ति तस्मात्सप्तार्चिषः समिधः सप्त जिह्वाः।
सप्त इमे लोका येषु चरन्ति प्राणा गुहाशयां निर्हिताः सप्तसप्त।

अतः समुद्रा गिरयश्च सर्वेऽस्मात्स्यन्दन्ते सिन्धवः सर्वरूपाः।
 अतश्च विश्वा ओषधयो रसाश्च येनैष भूतस्तिष्ठत्यन्तरात्मा। ब्रह्मा
 देवानां पदवीः कवीनामृषिर्विप्राणां महिषो मृगाणाम्। श्येनो
 गृध्राणां स्वधितिर्वनानां सोमः पवित्रमत्येति रेभन्। अजामेकां
 लोहितशुक्लकृष्णां बह्वीं प्रजां जनयन्तीं सरूपाम्। अजो ह्येको
 जुषमाणोऽनुशेते जहात्येनां भुक्तभोगामजोऽन्यः ॥ २६ ॥

हंसः शुचिषद्वसुरन्तरिक्षसद्धोता वेदिषदतिथिर्दुरोणसत्।
 नृषद्वरसदृतसद्योमसदब्जा गोजा ऋतजा अद्रिजा ऋतं बृहत्।
 घृतं मिमिक्षिरे घृतमस्य योनिर्घृते श्रितो घृतमुवस्य धाम्।
 अनुष्वधमावह मादयस्व स्वाहाकृतं वृषभ वक्षि हव्यम्।
 समुद्रादूर्मिमधुमां उदारदुपां शुना सममृतत्वमानट्। घृतस्य
 नाम गुह्यं यदस्ति जिह्वा देवानाममृतस्य नाभिः। वयं नाम प्रब्रवामा
 घृतेनास्मिन् यज्ञे धारयामा नमोभिः। उप ब्रह्मा शृणवच्छस्यमानं
 चतुः शृङ्गोवमीद्गौर एतत्। चत्वारि शृङ्गा त्रयो अस्य पादा द्वे शीर्षे
 सप्त हस्तासो अस्य। त्रिधा बद्धो वृषभो रौरवीति महो देवो मर्त्यां
 आविवेश ॥ २७ ॥

त्रिधा हितं पणिभिर्गुह्यमानं गवि देवासौ घृतमन्वविन्दन्।
 इन्द्र एकं सूर्य एकं जजान वेनादेकं स्वधया निष्टतक्षुः। यो
 देवानां प्रथमं पुरस्ताद्विश्वधियो रुद्रो महर्षिः। हिरण्यगर्भं
 पश्यत जायमानं स नो देवः शुभया स्मृत्या संयुनक्तु।
 यस्मात्परं नापरमस्ति किञ्चिद्यस्मां नाणीयो न ज्यायोऽस्ति

कश्चित्। वृक्ष इव स्तब्धो दिवि तिष्ठत्येकस्तेनेदं पूर्णं पुरुषेण
सर्वम्। न कर्मणा न प्रजया धनेन त्यागेनैके अमृतत्वमानुशुः।
परेण नाकं निहितं गुहायां विभ्राजते यद्यतयो विशन्ति।
वेदान्तविज्ञानसुनिश्चितार्थाः सन्न्यासयोगाद्यतयः शुद्धसत्त्वाः।
ते ब्रह्मलोके तु परान्तकाले परामृतात्परिमुच्यन्ति सर्वे। दहं
विपापं परमैश्वरभूतं यत्पुण्डरीकं पुरमध्यसङ्स्थम्। तत्रापि दहं
गगनं विशोकस्तस्मिन् यदन्तस्तदुपासितव्यम्। यो वेदादौ स्वरः
प्रोक्तो वेदान्ते च प्रतिष्ठितः। तस्य प्रकृतिलीनस्य यः परः स
महेश्वरः ॥ २८ ॥

[१२]

॥ नारायणसूक्तम् ॥

सहस्रशीर्षं देवं विश्वाक्षं विश्वशम्भुम्। विश्वं नारायणं देवमक्षरं
परमं पदम्। विश्वतः परमान्नित्यं विश्वं नारायणं हरिम्।
विश्वमेवेदं पुरुषस्तद्विश्वमुपजीवति। पतिं विश्वस्यऽऽत्मेश्वरं
शाश्वतं शिवमच्युतम्। नारायणं महाज्ञेयं विश्वात्मानं परायणम्।
नारायणपरो ज्योतिरात्मा नारायणः परः। नारायण परं ब्रह्म तत्त्वं
नारायणः परः। नारायणपरो ध्याता ध्यानं नारायणः परः। यच्च
किञ्चिज्जगत्सर्वं दृश्यते श्रूयतेऽपि वा ॥ अन्तर्बहिश्च तत्सर्वं व्याप्य
नारायणः स्थितः ॥ २९ ॥

अनन्तमव्ययं कविं समुद्रेऽन्तं विश्वशम्भुवम्। पद्मकोश
प्रतीकाशं हृदयं चाप्यधोमुखम्। अधौ निष्ठ्या वितस्त्यान्ते
नाभ्यामुपरि तिष्ठति। ज्वालमालाकुलं भाती विश्वस्यऽऽयतनं

महत्। सन्ततः शिलाभिस्तुलम्बत्याकोशसन्निभम्। तस्यान्ते
 सुषिरः सूक्ष्मं तस्मिन्सर्वं प्रतिष्ठितम्। तस्य मध्ये महान-
 ग्निर्विश्वार्चिर्विश्वतोमुखः। सोऽग्रभुग्विभजन्तिष्ठन्नाहारमजरः
 कविः। तिर्यगूर्ध्वमधः शायी रश्मयस्तस्य सन्तता। सन्तापयति
 स्वं देहमापादतलमस्तकः। तस्य मध्ये वह्निशिखा अणीयोर्ध्वा
 व्यवस्थितः। नीलतोयदमध्यस्थाद्विद्युल्लेखेव भास्वरा।
 नीवारशूकवत्तन्वी पीता भास्वत्यणूपमा। तस्याः शिखाया
 मध्ये परमात्मा व्यवस्थितः। स ब्रह्म स शिवः स हरिः सेन्द्रः
 सोऽक्षरः परमः स्वराट् ॥ ३० ॥

नारायणः स्थितो व्यवस्थितश्चत्वारि च ॥ १३ ॥

[१३]

॥ आदित्यमण्डले परब्रह्मोपासनम् ॥

आदित्यो वा एष एतन्मण्डलं तपति तत्र ता ऋचस्तट्टृचां मण्डलः
 स ऋचां लोकोऽथ य एष एतस्मिन्मण्डलेऽर्चिर्दीप्यते तानि सामानि
 स साम्नाम्मण्डलः स साम्नां लोकोऽथ य एष एतस्मिन्मण्डलेऽर्चिषि
 पुरुषस्तानि यजूंषि स यजुषां मण्डलः स यजुषां लोकः सैषा
 त्रय्येव विद्या तपति य एषोऽन्तरादित्ये हिरण्मयः पुरुषः ॥ ३१ ॥

[१४]

॥ आदित्यपुरुषस्य सर्वात्मकत्वप्रदर्शनम् ॥

आदित्यो वै तेज ओजो बलं यशश्चक्षुः श्रोत्रमात्मा मनो
 मन्युर्मनुर्मृत्युः सत्यो मित्रो वायुराकाशः प्राणो लोकपालः कः

किं कं तत्सत्यमन्नमायुरमृतौ जीवो विश्वः कतमः स्वयम्भुः
प्रजापतिः संवत्सर इति संवत्सरोऽसावादित्यो य एष पुरुष एष
भूतानामधिपतिर्ब्रह्मणः सायुज्यं सलोकतामाप्नोत्येतासामेव
देवतानां सायुज्यं सार्ष्टितां समानलोकतामाप्नोति य एवं
वेदेत्युपनिषत् ॥ ३२ ॥

[१५]

॥ शिवोपासनमन्त्राः ॥

निधनपतये नमः। निधनपतान्तिकाय नमः। ऊर्ध्वाय नमः।
ऊर्ध्वलिङ्गाय नमः। हिरण्याय नमः। हिरण्यलिङ्गाय नमः।
सुवर्णाय नमः। सुवर्णलिङ्गाय नमः। दिव्याय नमः। दिव्यलिङ्गाय
नमः। भवाय नमः। भवलिङ्गाय नमः। शर्वाय नमः। शर्वलिङ्गाय
नमः। शिवाय नमः। शिवलिङ्गाय नमः। ज्वलाय नमः।
ज्वललिङ्गाय नमः। आत्माय नमः। आत्मलिङ्गाय नमः। परमाय
नमः। परमलिङ्गाय नमः। एतत्सोमस्य सूर्यस्य सर्वलिङ्गं
स्थापयति पाणिमन्त्रं पवित्रम् ॥ ३३ ॥

[१६]

॥ पश्चिमवक्त्र-प्रतिपादक-मन्त्रः ॥

सद्योजातं प्रपद्यामि सद्योजाताय वै नमो नमः। भवे भवे नाति भवे
भवस्व माम्। भवोद्भवाय नमः ॥ ३४ ॥

[१७]

॥ उत्तरवक्त्र-प्रतिपादक-मन्त्रः ॥

वामदेवाय नमो ज्येष्ठाय नमः श्रेष्ठाय नमो रुद्राय नमः कालाय नमः
कलविकरणाय नमो बलविकरणाय नमो बलाय नमो बलप्रमथनाय
नमः सर्वभूतदमनाय नमो मनोन्मनाय नमः ॥ ३५ ॥

---

[१८]

॥ दक्षिणवक्त्र-प्रतिपादक-मन्त्रः ॥

अघोरेभ्योऽथ घोरेभ्यो घोरघोरतरेभ्यः। सर्वैभ्यः सर्वशर्वैभ्यो
नमस्ते अस्तु रुद्ररूपेभ्यः ॥ ३६ ॥

---

[१९]

॥ प्राग्वक्त्र-प्रतिपादक-मन्त्रः ॥

तत्पुरुषाय विद्महे महादेवाय धीमहि। तन्नो रुद्रः प्रचोदयात् ॥ ३७ ॥

---

[२०]

॥ ऊर्ध्ववक्त्र-प्रतिपादक-मन्त्रः ॥

ईशानः सर्वविद्यानामीश्वरः सर्वभूतानां ब्रह्माधिपतिर्ब्रह्मणो-
ऽधिपतिर्ब्रह्मा शिवो मे अस्तु सदाशिवोम् ॥ ३८ ॥

---

[२१]

॥ नमस्कारमन्त्राः ॥

नमो हिरण्यबाहवे हिरण्यवर्णाय हिरण्यरूपाय हिरण्यपतये-
ऽम्बिकापतये उमापतये पशुपतये नमो नमः ॥ ३९ ॥

---

[२२]

ऋतं सत्यं परं ब्रह्म पुरुषं कृष्णपिङ्गलम्। ऊर्ध्वरेतं विरूपाक्षं
विश्वरूपाय वै नमो नमः ॥ ४० ॥

[२३]

सर्वो वै रुद्रस्तस्मै रुद्राय नमो अस्तु। पुरुषो वै रुद्रः सन्महो नमो
नमः। विश्वं भूतं भुवनं चित्रं बहुधा जातं जायमानं च यत्। सर्वो
ह्येष रुद्रस्तस्मै रुद्राय नमो अस्तु ॥ ४१ ॥

[२४]

कद्रुद्राय प्रचेतसे मीढुष्टमाय तव्यसे। वोचेम शन्तमं हृदे। सर्वो
ह्येष रुद्रस्तस्मै रुद्राय नमो अस्तु ॥ ४२ ॥

[२५]

॥ अग्निहोत्रहवण्याः उपयुक्तस्य वृक्षविशेषस्याभिधानम् ॥

यस्य वैकङ्कत्यग्निहोत्रहवणी भवति प्रतिष्ठिताः प्रत्येवास्याहुतय-
स्तिष्ठन्त्यथो प्रतिष्ठित्यै ॥ ४३ ॥

[२६]

कृणुष्व पाज इति पञ्च ॥ ४४ ॥

[२७]

॥ भूदेवताकमन्त्रः ॥

अदितिर्देवा गन्धर्वा मनुष्याः पितरोऽसुरास्तेषां सर्वभूतानां माता
मेदिनी महती मही सावित्री गायत्री जगत्पुर्वी पृथ्वी बहुला विश्वा
भूता कतमा का या सा सत्येत्यमृतेति वसिष्ठः ॥ ४५ ॥

[२८]

॥ सर्वदेवता आपः ॥

आपो वा इदं सर्वं विश्वा भूतान्यापः प्राणा वा आपः
पशव आपोऽमृतमापोऽन्नमापः सम्राडापो विराडापः
स्वराडापश्छन्दाऽस्यापो ज्योतीऽध्यापः सत्यमापः सर्वा
देवता आपो भूर्भुवः सुवराप ओम् ॥ ४६ ॥

[२९]

॥ सन्ध्यावन्दनमन्त्राः ॥

आपः पुनन्तु पृथिवीं पृथिवी पूता पुनातु माम्। पुनन्तु
ब्रह्मणस्पतिर्ब्रह्मपूता पुनातु माम्। यदुच्छिष्टमभोज्यं यद्वा दुश्चरितं
मम। सर्वं पुनन्तु मामापोऽसतां च प्रतिग्रहं स्वाहा ॥ ४७ ॥

[३०]

अग्निश्च मा मन्युश्च मन्युपतयश्च मन्युकृतेभ्यः। पापेभ्यो रक्षन्ताम्।
यदह्ना पापमकार्षम्। मनसा वाचा हस्ताभ्याम्। पद्भ्यामुदरेण
शिश्ना। अहस्तदवलुम्पतु। यत्किं च दुरितं मयि। इदमहं
माममृतयोनौ। सत्ये ज्योतिषि जुहोमि स्वाहा ॥ ४८ ॥

[३१]

सूर्यश्च मा मन्युश्च मन्युपतयश्च मन्युकृतेभ्यः। पापेभ्यो रक्षन्ताम्।
यद्रात्रिया पापमकार्षम्। मनसा वाचा हस्ताभ्याम्। पद्भ्यामुदरेण
शिश्ना। रात्रिस्तदवलुम्पतु। यत्किं च दुरितं मयि। इदमहं
माममृतयोनौ। सूर्ये ज्योतिषि जुहोमि स्वाहा ॥ ४९ ॥

[३२]

॥ प्रणवस्य ऋष्यादिविवरणम् ॥

ओमित्येकाक्षरं ब्रह्म। अग्निर्देवता ब्रह्म इत्यार्षम्। गायत्रं छन्दं परमात्मं सरूपम्। सायुज्यं विनियोगम् ॥ ५० ॥

[३३]

॥ गायत्र्यावाहनमन्त्राः ॥

आयातु वरदा देवी अक्षरं ब्रह्मसम्मितम्। गायत्रीं छन्दसां मातेदं ब्रह्म जुषस्व मे ॥ ५१ ॥

[३४]

ओजोऽसि सहोऽसि बलमसि भ्राजोऽसि देवानां धाम नामासि विश्वमसि विश्वायुः सर्वमसि सर्वायुरभिभूरो गायत्रीमावाहयामि सावित्रीमावाहयामि सरस्वतीमावाहयामि छन्दऋषीणावाहयामि श्रियमावाहयामि गायत्रिया गायत्रीच्छन्दो विश्वामित्र ऋषिः सविता देवताऽग्निर्मुखं ब्रह्मा शिरो विष्णुरहृदयं रुद्रः शिखा पृथिवी योनिः प्राणापानव्यानोदानसमाना सप्राणा श्वेतवर्णा साङ्ख्यायनसगोत्रा गायत्री चतुर्विंशत्यक्षरा त्रिपदा षट्क्षुक्षिः पञ्चशीर्षोपनयने विनियोग ओं भूः। ओं भुवः। ओं सुवः। ओं महः। ओं जनः। ओं तपः। ओं सत्यम्। ओं तत्सवितुर्वरेण्यं भर्गो देवस्य धीमहि। धियो यो नः प्रचोदयात्। ओमापो ज्योतीरसोऽमृतं ब्रह्म भूर्भुवः सुवरोम् ॥ ५२ ॥

[३५]

॥ गायत्री उपस्थानमन्त्राः ॥

उत्तमे शिखरे देवी भूम्यां पर्वतमूर्धनि। ब्राह्मणैर्भ्योऽभ्यनुज्ञाता
गच्छ देवि यथासुखम्। स्तुतो मया वरदा वेदमाता प्रचोदयन्ती
पवने द्विजाता। आयूः पृथिव्यां द्रविणं ब्रह्मवर्चसं मह्यं दत्त्वा
प्रजातुं ब्रह्मलोकम् ॥ ५३ ॥

[३६]

॥ आदित्यदेवतामन्त्रः ॥

घृणिः सूर्य आदित्यो न प्रभा वात्यक्षरम्। मधुक्षरन्ति तद्रसम्। सत्यं
वै तद्रसमापो ज्योतीरसोऽमृतं ब्रह्म भूर्भुवः सुवरोम् ॥ ५४ ॥

[३७]

॥ त्रिसुपर्णमन्त्राः ॥

ब्रह्ममेतु माम्। मधुमेतु माम्। ब्रह्ममेव मधुमेतु माम्। यास्ते
सोम प्रजावत्सोभि सो अहम्। दुस्वप्नहन्दुरुष्वहा। यास्ते सोम
प्राणांस्तां जुहोमि। त्रिसुपर्णमयाचितं ब्राह्मणाय दद्यात्।
ब्रह्महत्यां वा एते घ्नन्ति। ये ब्राह्मणास्त्रिसुपर्णं पठन्ति। ते सोमं
प्राप्नुवन्ति। आसहस्रात्पङ्क्तिं पुनन्ति। ओम् ॥ ५५ ॥

[३८]

ब्रह्म मेधया। मधु मेधया। ब्रह्ममेव मधु मेधया। अद्या नो देव
सवितः प्रजावत्सावीः सौभगम्। परा दुष्वप्त्रियं सुव। विश्वानि
देव सवितर्दुरितानि परा सुव। यद्भद्रं तन्म आ सुव। मधु वाता
ऋतायते मधु क्षरन्ति सिन्धवः। माध्वीर्नः सन्त्वोषधीः। मधु
नक्तमुतोषसि मधुमत्पार्थिवं रजः। मधु द्यौरस्तु नः पिता।

मधु॒मान्नो॒ वन॒स्पति॒र्मधु॒माꣳ अस्तु॒ सूर्यः॑। मा॒ध्वीर्गा॒वो भवन्तु॑
नः। य इ॒मं त्रि॒सुप॑र्ण॒मया॑चितं ब्रा॒ह्म॒णाय॑ दद्यात्। भ्रू॒णह॒त्यां वा
ए॒ते घ्न॑न्ति। ये ब्रा॒ह्म॒णास्त्रि॒सुप॑र्णं पठ॑न्ति। ते सोमं॒ प्राप्नु॑वन्ति।
आ॒स॒ह॒स्नात्प॒ङ्क्तिं पुन॑न्ति। ओम्॥५६॥

[३९]

ब्रह्म॑ मे॒धवा॑। मधु॑ मे॒धवा॑। ब्रह्म॑मे॒व मधु॑ मे॒धवा॑। ब्रह्मा
दे॒वानां॑ पद॒वीः क॑वी॒नामृषि॑र्वि॒प्राणां॑ महि॒षो मृ॒गाणां॑म्। श्ये॒नो
गृ॒ध्राणांꣳ स्व॑धि॒तिर्व॑नानाꣳ सोमः॑ प॒वित्र॑म॒त्येति॑ रेभन्।
हꣳसः॑ शु॒चिष॑द्वसु॒रन्तरि॑क्षस॒द्धोता॑ वेदि॒षदति॑थिर्दु॒रोण॑सत्।
नृष॑द्वर॒सदृ॑त॒सद्यो॑म॒सद॒ब्जा गो॒जा ऋ॒तजा॑ अ॒द्रिजा॑ ऋ॒तं बृ॒हत्। य
इ॒मं त्रि॒सुप॑र्ण॒मया॑चितं ब्रा॒ह्म॒णाय॑ दद्यात्। वी॒रह॒त्यां वा ए॒ते घ्न॑न्ति।
ये ब्रा॒ह्म॒णास्त्रि॒सुप॑र्णं पठ॑न्ति। ते सोमं॒ प्राप्नु॑वन्ति। आ॒स॒ह॒स्नात्प॒ङ्क्तिं
पुन॑न्ति। ओम्॥५७॥

[४०]

॥ मेधासूक्तम् ॥

मे॒धा दे॒वी जुष॑मा॒णा न॒ आगा॑द्वि॒श्वाची॑ भ॒द्रा सु॑म॒नस्य॑मा॒ना। त्वया॑
जुष्टा॑ जुष॑मा॒णा दुरु॑क्ता॒न्बृह॑द्वदे॒म वि॒दथे॑ सु॒वीराः॑॥ त्वया॑ जुष्टं
ऋषि॑र्भवति दे॒वि त्वया॑ ब्रह्माऽऽग॒तश्री॑रु॒त त्वया॑। त्वया॑ जुष्टंश्चि॒त्रं
वि॒न्दते॑ वसु॒ सा नो॑ जुषस्व॒ द्रवि॑णो न मे॒धे॥५८॥

[४१]

मे॒धां म॒ इन्द्रो॑ ददातु मे॒धां दे॒वी सर॑स्वती। मे॒धां मे॑ अ॒श्विनौ

दे॒वावा॒र्धत्तां पु॒ष्कर॒स्रजा ॥ ५९ ॥

[४२]

अ॒प्स॒रासु च॒ या मे॒धा ग॒न्ध॒र्वेषु च॒ यन्मनः॑ । दै॒वी मे॒धा म॑नुष्य॒जा सा
मा॑ मे॒धा सु॒रभि॑र्जुषताम् ॥ ६० ॥

[४३]

आ मा॑ मे॒धा सु॒रभि॑र्वि॒श्वरू॒पा हि॒र॒ण्यव॑र्णा॒ जग॑ती जग॒म्या ।
ऊ॒र्ज॑स्वती॒ पय॑सा॒ पि॒न्व॒माना॒ सा मा॑ मे॒धा सु॒प्रती॑का जुषताम् ॥ ६१ ॥

[४४]

॥ मृत्युनिवारणमन्त्राः ॥

अपै॑तु मृ॒त्युर॒मृतं न॒ आग॑न्वैवस्व॒तो नो॒ अभ॑यं कृ॒णोतु॑ । प॒र्ण
व॒न॒स्पते॑रिवा॒भि॒नः शी॑यता॒ र॒यिः स च॑ ता॒न्नः श॒ची॒पतिः॑ ॥ ६२ ॥

[४५]

परं॑ मृ॒त्यो अनु॑ प॒रैहि॒ पन्थां॑ यस्ते॒ स्व इ॒तरो॑ दे॒व्याना॑त् । चक्षु॑ष्मते
शृ॒ण्व॒ते ते॑ ब्रवी॒मि मा नः॑ प्र॒जा री॑रिषो॒ मोत॑ वी॒रान् ॥ ६३ ॥

[४६]

वा॒तं प्रा॒णं म॒न॒साऽन्वा र॑भा॒महे प्र॒जाप॑तिं यो भु॒व॒नस्य॑ गो॒पाः । स नो॑
मृ॒त्योस्त्रा॑यतां पा॒त्व ह॑सो॒ ज्यो॒ग्जी॒वा ज॒राम॑शीमहि ॥ ६४ ॥

[४७]

अ॒मु॒त्र भू॒याद॒ध यद्य॑मस्य॒ बृह॑स्पते॒ अ॒भि॒श॒स्तेर॑मु॒ञ्चः ।
प्र॒त्यौ॒हता॑म॒श्विना॑ मृ॒त्युम॑स्माद्दे॒वाना॑म॒ग्ने भि॑षजा॒ शची॑भिः ॥ ६५ ॥

[४८]

हरि॑ः॒ हर॑न्त॒मनु॑यन्ति दे॒वा विश्व॑स्येशानं वृष॒भं म॑ती॒नाम्। ब्रह्म॑
सरू॒पम॑नु॒मेद॑मागा॒दय॑नं मा वि॒व॒धीर्वि॒क्रम॑स्व ॥ ६६ ॥

[४९]

शल॑कैर॒ग्निमि॑न्धा॒न उ॒भौ लो॒कौ स॑नेम॒हम्। उ॒भयो॑र्लो॒कयो॑र्-
ऋ॒ध्वाऽति॑ मृ॒त्युं त॑राम्य॒हम् ॥ ६७ ॥

[५०]

मा छि॑दो मृ॒त्यो मा व॑धी॒र्मा मे ब॒लं वि॒वृहो॑ मा प्रमो॑षीः। प्र॒जां मा मे॑
रीरि॑ष आयु॒रुग्र॑ नृचक्ष॑सं त्वा ह॒विषा॑ विधेम ॥ ६८ ॥

[५१]

मा नो॑ म॒हान्त॑मु॒त मा नो॑ अ॒र्भकं॑ मा न॒ उक्ष॑न्तमु॒त मा न॑ उक्षि॒तम्। मा
नो॑ऽवधीः पि॒तरं॑ मोत मा॒तरं॑ प्रि॒या मा न॑स्त॒नुवो॑ रुद्र रीरिषः ॥ ६९ ॥

[५२]

मा न॑स्तो॒के तन॑ये मा न॒ आयु॑षि मा नो॒ गोषु॑ मा नो॒ अश्वे॑षु रीरिषः।
वी॒रान्मा नो॑ रुद्र भा॒मितो॑ऽवधीर॒हवि॑ष्मन्तो नम॑सा विधेम ते ॥ ७० ॥

[५३]

॥ प्रजापतिप्रार्थनामन्त्रः ॥

प्रजा॑प॒ते न त्वदे॒तान्य॒न्यो विश्वा॑ जा॒तानि॑ परि॒ता ब॑भूव। यत्का॑मास्ते
जुहु॑मस्तन्नो॑ अस्तु व॒यः स्या॑म॒ पत॑यो रयी॒णाम् ॥ ७१ ॥

[५४]

॥ इन्द्रप्रार्थनामन्त्रः ॥

स्वस्ति॒दा वि॒शस्पति॑र्वृ॒त्रहा वि॒मृधौ व॒शी। वृ॒षेन्द्रः पु॒र ए॒तु नः
स्वस्ति॒दा अ॒भय॑ङ्करः ॥ ७२ ॥

[५५]

॥ मृत्युञ्जयमन्त्राः ॥

त्र्य॒म्बकं य॒जामहे सु॒गन्धिं पु॒ष्टिव॑र्धनम्। उ॒र्वारु॑कमि॒व
बन्ध॑नान्मृ॒त्योर्मु॑क्षी॒य माऽमृ॑ता॒त् ॥ ७३ ॥

[५६]

ये ते॒ सह॑स्र॒मयु॑तं पा॒शा मृ॒त्यो म॑र्त्या॒य ह॑न्त॒वे। तान् य॒ज्ञस्य॑ मा॒यया॑
सर्वा॑न॒व य॒जामहे ॥ ७४ ॥

[५७]

मृ॒त्यवे॒ स्वाहा॑ मृ॒त्यवे॒ स्वाहा॑ ॥ ७५ ॥

[५८]

॥ पापनिवारक-मन्त्राः ॥

दे॒वकृ॑त॒स्यै॒नसोऽव॑य॒जन॑म॒सि स्वाहा॑। म॒नुष्य॑कृ॒तस्यै॒नसोऽ-
व॑य॒जन॑म॒सि स्वाहा॑। पि॒तृकृ॑त॒स्यै॒नसोऽव॑य॒जन॑म॒सि स्वाहा॑।
आ॒त्मकृ॑त॒स्यै॒नसोऽव॑य॒जन॑म॒सि स्वाहा॑। अ॒न्यकृ॑त॒स्यै॒नसोऽ-
व॑य॒जन॑म॒सि स्वाहा॑। अ॒स्मत्कृ॑त॒स्यै॒नसोऽव॑य॒जन॑म॒सि
स्वाहा॑। यद्दि॒वा च॒ नक्तं॑ चै॒नश्च॑कृ॒म तस्या॑व॒यज॑नम॒सि स्वाहा॑।
यत्स्व॒पन्तश्च॑ जाग्र॒तश्चै॒नश्च॑कृ॒म तस्या॑व॒यज॑नम॒सि स्वाहा॑।
यत्सु॒षुप्तश्च॑ जाग्र॒तश्चै॒नश्च॑कृ॒म तस्या॑व॒यज॑नम॒सि स्वाहा॑।

यद्विद्वा॑ स॒श्चाविद्वा॑ स॒श्चैन॑श्चकृ॒म तस्या॑व॒यज॑नमसि॒ स्वाहा॑ ।
ए॒नस॑ ए॒नसोऽव॑यज॒नम॑सि॒ स्वाहा॑ ॥ ७६ ॥

[५९]

॥ वसुप्रार्थनामन्त्रः ॥

यद्वो॑ दे॒वाश्च॑कृ॒म जि॒ह्वा गुरु॑म॒नसो॑ वा प्र॒युती॑ दे॒व हेड॑नम् ।
अ॒रावा॑ यो नो॑ अ॒भि दु॑च्छु॒नाय॑ते तस्मि॒न्तदे॒नो वस॑वो निधै॒तन॑
स्वाहा॑ ॥ ७७ ॥

[६०]

॥ कामोऽकार्षीत्-मन्युरकार्षीत् मन्त्रः ॥

का॒मोऽका॑र्षी॒न्नमो॑ नमः । का॒मोऽका॑र्षी॒त्कामः॑ करोति नाहं
करो॑मि का॒मः कर्ता॑ नाहं कर्ता॑ का॒मः का॑र॒यिता॑ नाहं का॑र॒यिता॑ एष
ते का॒म का॑मा॒य स्वा॒हा ॥ ७८ ॥

[६१]

म॒न्युरका॑र्षी॒न्नमो॑ नमः । म॒न्युरका॑र्षी॒न्मन्युः॑ करोति नाहं करो॑मि
म॒न्युः कर्ता॑ नाहं कर्ता॑ म॒न्युः का॑र॒यिता॑ नाहं का॑र॒यिता॑ एष ते म॒न्यो
म॒न्यवे॑ स्वा॒हा ॥ ७९ ॥

[६२]

॥ विराजहोममन्त्राः ॥

ति॒लाञ्जु॑होमि सर॒सा स॑पि॒ष्टान् ग॑न्धा॒र म॑म चित्ते रम॑न्तु स्वा॒हा ।
गा॒वो हि॑रण्यं ध॒नम॑न्नपानं स॒र्वेषा॑ः श्रि॒यै स्वा॒हा । श्रि॒यं च ल॑क्ष्मीं
च पु॒ष्टिं च की॑र्तिं चानृ॒ण्यता॑म् । ब्र॒ह्मण्यं॑ बहु॒पुत्र॑ताम् । श्रद्धा॑मेधे प्रजाः

सन्ददातु स्वाहा ॥ ८० ॥

[६३]

तिलाः कृष्णास्तिलाः श्वेतास्तिलाः सौम्या वंशानुगाः। तिलाः पुनन्तु मे पापं यत्किञ्चिदुरितं मयि स्वाहा। चोरस्यान्नं नवश्राद्धं ब्रह्महा गुरुतल्पगः। गोस्तेयं सुरापानं भ्रूणहत्या तिला शान्तिं शमयन्तु स्वाहा। श्रीश्च लक्ष्मीश्च पुष्टीश्च कीर्तिं चानृण्यताम्। ब्रह्मण्यं बहुपुत्रताम्। श्रद्धामेधे प्रज्ञा तु जातवेदः सन्ददातु स्वाहा ॥ ८१ ॥

[६४]

प्राणापानव्यानोदानसमाना मे शुद्ध्यन्तां ज्योतिरहं विरजा विपाप्मा भूयासु स्वाहा। वाङ्मनश्चक्षुःश्रोत्रजिह्वाघ्राणरेतो-बुद्ध्याकूतिःसङ्कल्पा मे शुद्ध्यन्तां ज्योतिरहं विरजा विपाप्मा भूयासु स्वाहा। त्वक्कर्ममासरुधिरमेदोमज्जास्नायवोऽस्थीनि मे शुद्ध्यन्तां ज्योतिरहं विरजा विपाप्मा भूयासु स्वाहा। शिरःपाणिपादपार्श्वपृष्ठोरूधरजङ्घाशिश्रोपस्थपायवो मे शुद्ध्यन्तां ज्योतिरहं विरजा विपाप्मा भूयासु स्वाहा। उत्तिष्ठ पुरुष हरित पिङ्गल लोहिताक्षि देहि देहि ददापयिता मे शुद्ध्यन्तां ज्योतिरहं विरजा विपाप्मा भूयासु स्वाहा ॥ ८२ ॥

[६५]

पृथिव्यप्तेजोवायुराकाशा मे शुद्ध्यन्तां ज्योतिरहं विरजा विपाप्मा भूयासु स्वाहा। शब्दस्पर्शरूपरसगन्धा मे शुद्ध्यन्तां ज्योतिरहं विरजा विपाप्मा भूयासु स्वाहा। मनोवाक्कायकर्माणि

मे शुद्धन्तां ज्योतिरहं विरजा विपाप्मा भूयासुः स्वाहा॥
 अव्यक्तभावैरहङ्कारैर्योतिरहं विरजा विपाप्मा भूयासुः स्वाहा॥
 आत्मा मे शुद्धन्तां ज्योतिरहं विरजा विपाप्मा भूयासुः स्वाहा॥
 अन्तरात्मा मे शुद्धन्तां ज्योतिरहं विरजा विपाप्मा भूयासुः
 स्वाहा॥ परमात्मा मे शुद्धन्तां ज्योतिरहं विरजा विपाप्मा
 भूयासुः स्वाहा॥ क्षुधे स्वाहा॥ क्षुत्पिपासाय स्वाहा॥
 विविट्यै स्वाहा॥ ऋग्विधानाय स्वाहा॥ कषोत्काय स्वाहा॥
 (ओः स्वाहा॥) क्षुत्पिपासामलं ज्येष्ठामलक्ष्मीर्नाशयाम्यहम्।
 अभूतिमसमृद्धिं च सर्वान्निर्णुद मे पाप्मानः स्वाहा। अन्नमय-
 प्राणमय-मनोमय-विज्ञानमय-मानन्दमय-मात्मा मे शुद्धन्तां
 ज्योतिरहं विरजा विपाप्मा भूयासुः स्वाहा॥ ८३ ॥

[६६]

॥ वैश्वदेवमन्त्राः ॥

अग्नये स्वाहा॥ विश्वेभ्यो देवेभ्यः स्वाहा॥ ध्रुवाय भूमाय
 स्वाहा॥ ध्रुवक्षितये स्वाहा॥ अच्युतक्षितये स्वाहा॥ अग्नये
 स्विष्टकृते स्वाहा॥ ॥ धर्माय स्वाहा॥ अर्धर्माय स्वाहा॥ अद्भ्यः
 स्वाहा॥ ओषधिवनस्पतिभ्यः स्वाहा॥ ८४ ॥

रक्षोदेवजनेभ्यः स्वाहा॥ गृह्याभ्यः स्वाहा॥ अवसानेभ्यः
 स्वाहा॥ अवसानपतिभ्यः स्वाहा॥ सर्वभूतेभ्यः स्वाहा॥
 कामाय स्वाहा॥ अन्तरिक्षाय स्वाहा॥ यदेजति जगति
 यच्च चेष्टति नाम्नो भगोऽयं नाम्ने स्वाहा॥ पृथिव्यै स्वाहा॥

अन्तरिक्षाय स्वाहा□ ॥ ८५ ॥

दिवे स्वाहा□। सूर्याय स्वाहा□। चन्द्रमसे स्वाहा□। नक्षत्रेभ्यः
स्वाहा□। इन्द्राय स्वाहा□। बृहस्पतये स्वाहा□। प्रजापतये
स्वाहा□। ब्रह्मणे स्वाहा□। स्वधा पितृभ्यः स्वाहा□। नमो रुद्राय
पशुपतये स्वाहा□ ॥ ८६ ॥

देवेभ्यः स्वाहा□। पितृभ्यः स्वधाऽस्तु। भूतेभ्यो नमः।
मनुष्येभ्यो हन्ता□। प्रजापतये स्वाहा□। परमेष्ठिने स्वाहा□।
यथा कूपः शतधारः सहस्रधारो अक्षितः। एवा मे अस्तु धान्य□
सहस्रधारमक्षितम्। धनधान्यै स्वाहा□। ये भूताः प्रचरन्ति
दिवानक्तं बलिमिच्छन्तो वितुदस्य प्रेष्याः□। तेभ्यो बलिं पुष्टिकामो
हरामि मयि पुष्टिं पुष्टिपतिर्दधातु स्वाहा□ ॥ ८७ ॥

[६७]

ओं तद्ब्रह्म। ओं तद्वायुः। ओं तदात्मा। ओं तत्सत्यम्।
ओं तत्सर्वम्। ओं तत्पुरोर्नमः॥ अन्तश्चरति भूतेषु गुहायां
विश्वमूर्तिषु। त्वं यज्ञस्त्वं वषट्कारस्त्वमिन्द्रस्त्वꣳ रुद्रस्त्वं विष्णुस्त्वं
ब्रह्म त्वं प्रजापतिः। त्वं तदाप आपो ज्योती रसोऽमृतं ब्रह्म
भूर्भुवस्सुवरोम् ॥ ८८ ॥

[६८]

॥ प्राणाहुतिमन्त्राः ॥

श्रद्धायां□ प्राणे निविष्टोऽमृतं जुहोमि। श्रद्धायामपाने निविष्टोऽमृतं
जुहोमि। श्रद्धायां□ व्याने निविष्टोऽमृतं जुहोमि। श्रद्धायामुदाने

निर्विष्टोऽमृतं जुहोमि। श्रद्धायाँ समाने निर्विष्टोऽमृतं जुहोमि।
 ब्रह्मणि म आत्माऽमृतत्वाय॥ अमृतोपस्तरणमसि॥ श्रद्धायाँ□
 प्राणे निर्विष्टोऽमृतं जुहोमि। शिवो मां विशाप्रदाहाय। प्राणाय
 स्वाहा□॥ श्रद्धायाँमपाने निर्विष्टोऽमृतं जुहोमि। शिवो मां
 विशाप्रदाहाय। अपानाय स्वाहा□॥ श्रद्धायाँ□ व्याने निर्विष्टोऽमृतं
 जुहोमि। शिवो मां विशाप्रदाहाय। व्यानाय स्वाहा□॥
 श्रद्धायाँमुदाने निर्विष्टोऽमृतं जुहोमि। शिवो मां विशाप्रदाहाय।
 उदानाय स्वाहा□॥ श्रद्धायाँ समाने निर्विष्टोऽमृतं जुहोमि।
 शिवो मां विशाप्रदाहाय। समानाय स्वाहा□॥ ब्रह्मणि म
 आत्माऽमृतत्वाय। अमृतापिधानमसि॥ ८९॥

[६९]

॥ भुक्तान्नाभिमन्त्रणमन्त्राः ॥

श्रद्धायाँ प्राणे निर्विष्टोऽमृतं हुतम्। प्राणमन्त्रेनाप्यायस्व।
 श्रद्धायाँमपाने निर्विष्टोऽमृतं हुतम्। अपानमन्त्रेनाप्यायस्व।
 श्रद्धायाँ व्याने निर्विष्टोऽमृतं हुतम्। व्यानमन्त्रेनाप्यायस्व।
 श्रद्धायाँमुदाने निर्विष्टोऽमृतं हुतम्। उदानमन्त्रेनाप्यायस्व।
 श्रद्धायाँ समाने निर्विष्टोऽमृतं हुतम्। समानमन्त्रेनाप्यायस्व॥ ९०॥

[७०]

॥ भोजनान्ते आत्मानुसन्धानमन्त्राः ॥

अङ्गुष्ठमात्रः पुरुषोऽङ्गुष्ठं च समाश्रितः। ईशः सर्वस्य जगतः प्रभुः
 प्रीणाति विश्वभुक्॥ ॥ ९१॥

[७१]

॥ अवयवस्वस्थता-प्रार्थनामन्त्रः ॥

वाङ्म आसन्। नसोः प्राणः। अक्षयोश्चक्षुः। कर्णयोः श्रोत्रम्।
बाहुवोर्बलम्। ऊरुवोरोजः। अरिष्टा विश्वान्यङ्गानि तनूः। तनुवा
मे सह नमस्ते अस्तु मा मां हिंसीः ॥ ९२ ॥

[७२]

॥ इन्द्रसप्तर्षि-संवादमन्त्रः ॥

वयः सुपर्णा उप सेदुरिन्द्र प्रियमैधा ऋषयो नाधमानाः। अप
ध्वान्तमूर्णुहि पूर्धि चक्षुर्मुमुग्ध्यस्मान्निधयेऽव बद्धान्।

[७३]

॥ हृदयालम्भनमन्त्रः ॥

प्राणानां ग्रन्थिरसि रुद्रो मां विशान्तकः। तेनान्नेनाप्यायस्व ॥ ९३ ॥

[७४]

॥ देवताप्राणनिरूपणमन्त्रः ॥

नमो रुद्राय विष्णवे मृत्युर्मे पाहि ॥ ९४ ॥

[७५]

॥ अग्निस्तुतिमन्त्रः ॥

त्वमग्ने द्युभिस्त्वमाशुशुक्षणिस्त्वमद्भ्यस्त्वमश्मनस्परि। त्वं
वनेभ्यस्त्वमोषधीभ्यस्त्वं नृणां नृपते जायसे शुचिः ॥ ९५ ॥

[७६]

॥ अभीष्टयाचनामन्त्राः ॥

शि॒वने॑ मे॒ सन्ति॑ष्ठस्व स्यो॒नेन॑ मे॒ सन्ति॑ष्ठस्व सु॒भूतेन॑ मे॒ सन्ति॑ष्ठस्व
ब्र॒ह्मव॑र्च॒सेन॑ मे॒ सन्ति॑ष्ठस्व य॒ज्ञस्य॑र्धिम॒नु सन्ति॑ष्ठस्वो॒प ते य॒ज्ञ नम॑
उ॒प ते नम॑ उ॒प ते नमः॑ ॥ ९६ ॥

[७७]

॥ परतत्त्व-निरूपणम् ॥

स॒त्यं परं॑ परं॑ स॒त्यं स॒त्येन॑ न सु॒वर्गा॑ल्लो॒काच्च॑वन्ते क॒दाच॑न
स॒तां हि स॒त्यं तस्मा॑त्स॒त्ये र॑मन्ते त॒प इति॑ तपो॒ नान॑श॒नात्परं॑ यद्धि
परं॑ त॒पस्तद्दु॑र्ध्व॒र्षं तद्दुरा॑ध॒र्षं तस्मा॑त्त॒पसि॑ रमन्ते द॒म इति॑ नियतं
ब्र॒ह्मचा॑रिण॒स्तस्मा॑द्द॒मे र॑मन्ते श॒म इत्य॑रण्ये मु॒नय॑स्तस्मा॒च्छमे॑
रमन्ते दानमिति॑ सर्वाणि॒ भूतानि॑ प्र॒शंस॑न्ति दानान्नाति॑ दुष्करं
तस्मा॑द्दाने रमन्ते ध॒र्म इति॑ ध॒र्मेण॑ सर्वमिदं परिगृहीतं ध॒र्मान्नाति॑
दु॒श्चरं॑ तस्मा॑द्ध॒र्मे र॑मन्ते प्र॒जन इति॑ भूयांस॑स्तस्मा॒द्भूयि॑ष्ठाः
प्रजा॑यन्ते तस्मा॒द्भूयि॑ष्ठाः प्र॒जनने॑ रमन्तेऽग्नय॑ इत्याह॒ तस्मा॑द॒ग्नय॑
आधा॑तव्या अ॒ग्निहो॑त्रमित्याह॒ तस्मा॑द॒ग्निहो॑त्रे रमन्ते य॒ज्ञ इति॑ य॒ज्ञो
हि दे॒वानां॑ य॒ज्ञेन॑ हि दे॒वा दि॒वङ्ग॑तास्तस्मा॒द्यज्ञे॑ रमन्ते मा॒नस॑मिति॑
वि॒द्वांस॑स्तस्मा॒द्विद्वा॑ंस ए॒व मा॑न॒से र॑मन्ते न्या॒स इति॑ ब्र॒ह्मा ब्र॒ह्मा
हि परः॑ परो॑ हि ब्र॒ह्मा ता॒नि वा ए॒तान्य॑वराणि॒ तपा॑ंसि न्या॒स
ए॒वात्य॑रेचयद्य॒ एवं वेदै॑त्यु॒पनिषत् ॥ ९७ ॥

[७८]

॥ ज्ञानसाधन-निरूपणम् ॥

प्राजापत्यो हारुणिः सुपर्णेयः प्रजापतिं पितरमुपससार किं
 भगवन्तः परमं वदन्तीति तस्मै प्रोवाच सत्येन वायुरावाति
 सत्येनादित्यो रौचते दिवि सत्यं वाचः प्रतिष्ठा सत्ये सर्वं प्रतिष्ठितं
 तस्मात्सत्यं परमं वदन्ति तपसा देवा देवतामग्र आयन्तपसर्षयः
 सुवरन्वविन्दं तपसा सपत्नाप्रणुदामारातीस्तपसि सर्वं प्रतिष्ठितं
 तस्मात्तपः परमं वदन्ति दमेन दान्ताः किल्बिषमवधून्वन्ति
 दमेन ब्रह्मचारिणः सुवरगच्छन्दमो भूतानान्दुराधर्षन्दमे सर्वं
 प्रतिष्ठितं तस्माद्धमः परमं वदन्ति शमेन शान्ताः शिवमाचरन्ति
 शमेन नाकं मुनयोऽन्वविन्दञ्छमो भूतानान्दुराधर्षञ्छमे सर्वं
 प्रतिष्ठितं तस्माच्छमः परमं वदन्ति दानं यज्ञानां वरूथन्दक्षिणा
 लोके दातारं सर्वभूतान्युपजीवन्ति दानेनारातीरपानुदन्त
 दानेन द्विषन्तो मित्रा भवन्ति दाने सर्वं प्रतिष्ठितं तस्माद्दानं
 परमं वदन्ति धर्मो विश्वस्य जगतः प्रतिष्ठा लोके धर्मिष्ठं प्रजा
 उपसर्पन्ति धर्मेण पापमपनुदति धर्मे सर्वं प्रतिष्ठितं तस्माद्धर्मं
 परमं वदन्ति प्रजननं वै प्रतिष्ठा लोके साधु प्रजायास्तन्तुं तन्वानः
 पितृणामनृणो भवति तदेव तस्यानृणं तस्मात् प्रजननं परमं
 वदन्त्यग्नयो वै त्रयी विद्या देवयानः पन्था गार्हपत्य ऋक्पृथिवी
 रथन्तरमन्वाहार्यपचनो यजुरन्तरिक्षं वामदेव्यमाहवनीयः
 सामं सुवर्गो लोको बृहत्तस्मादग्नीन्परमं वदन्त्यग्निहोत्रं सायं
 प्रातर्गृहाणां निष्कृतिः स्विष्टं सुहुतं यज्ञक्रतूनां प्रायणं सुवर्गस्य
 लोकस्य ज्योतिस्तस्मादग्निहोत्रं परमं वदन्ति यज्ञ इति यज्ञो

हि देवानां यज्ञेन हि देवा दिवङ्गता यज्ञेनासुरानपानुदन्त यज्ञेन
द्विषन्तो मित्रा भवन्ति यज्ञे सर्वं प्रतिष्ठितं तस्माद्यज्ञं परमं वदन्ति
मानसं वै प्राजापत्यं पवित्रं मानसेन मनसा साधु पश्यति मानसा
ऋषयः प्रजा असृजन्त मानसे सर्वं प्रतिष्ठितं तस्मान्मानसं परमं
वदन्ति न्यास इत्याहुर्मनीषिणो ब्रह्माणं ब्रह्मा विश्वः कतमः
स्वयम्भुः प्रजापतिः संवत्सर इति संवत्सरोऽसावादित्यो य
एष आदित्ये पुरुषः स परमेष्ठी ब्रह्मात्मा याभिरादित्यस्तपति
रश्मिभिस्ताभिः पर्जन्यो वर्षति पर्जन्येनौषधिवनस्पतयः
प्रजायन्त ओषधिवनस्पतिभिरन्नं भवत्यन्नेन प्राणाः प्राणैर्बलं बलेन
तपस्तपसा श्रद्धा श्रद्धया मेधा मेधया मनीषा मनीषया मनो मनसा
शान्तिः शान्त्या चित्तं चित्तेन स्मृतिः स्मृत्या स्मारः स्मारेण
विज्ञानं विज्ञानेनात्मानं वेदयति तस्मादन्नं ददन्त्सर्वाण्येतानि
ददात्यन्नात् प्राणा भवन्ति भूतानां प्राणैर्मनो मनसश्च विज्ञानं
विज्ञानादानन्दो ब्रह्मयोनिः स वा एष पुरुषः पञ्चधा पञ्चात्मा येन
सर्वमिदं प्रोतं पृथिवी चान्तरिक्षं च द्यौश्च दिशश्चान्तरदिशाश्च
स वै सर्वमिदं जगत्स च भूतं स भव्यं जिज्ञासकृत् ऋतजा
रयिष्ठाः श्रद्धा सत्यो महस्वान्तमसोपरिष्ठाद्ज्ञात्वा तमेवं
मनसा हृदा च भूयो न मृत्युमुपयाहि विद्वान्तस्मान्न्यासमेषां
तपसामतिरिक्तमाहुर्वसुरण्यो विभूरसि प्राणे त्वमसि सन्धाता
ब्रह्म त्वमसि विश्वसृक्तैजोदास्त्वमस्यग्नेर्वर्चोदास्त्वमसि
सूर्यस्य द्युम्नोदास्त्वमसि चन्द्रमस उपयामगृहीतोऽसि
ब्रह्मणो त्वा महस ओमित्यात्मानं युञ्जीतैतद्वै महोपनिषदं

दे॒वानां॑ गु॒ह्यं य ए॒वं वेद॑ ब्र॒ह्मणो॑ महि॒मान॑माप्नोति॒ तस्माद्ब्र॑ह्मणो॑
महि॒मान॑मित्युपनिषत् ॥ ९८ ॥

[७९]

॥ ज्ञानयज्ञः ॥

तस्यै॒वं वि॒दुषो॑ य॒ज्ञस्या॒त्मा यज॑मानः श्रद्धा पत्नी शरीरमिध्ममुरो
वेदि॒र्लोमा॑नि ब॒रहि॑र्वेदः शिखा हृदयं यूपः काम आज्यं
म॒न्युः प॒शुस्तपोऽग्निः॑ श॒मयि॑ता दक्षिणा वाग्घोता प्राण
उ॒दा॒ता चक्षु॑रध्वर्युर्मनो ब्रह्मा श्रोत्रमग्नीद्यावद्वि॒यते॑ सा दीक्षा
यद॒श्जाति॑ यत्पिब॒ति तद॑स्य सोमपानं यद्रमते तदुपसदो
यत्स॒ञ्चर॑त्युपविशत्युत्तिष्ठते च स प्रव॒र्ग्यो यन्मुखं॑ तदाहवनीयो
यद॑स्य वि॒ज्ञानं॑ तज्जुहोति यत्सायं प्रा॒तर॑त्ति तत्स॒मिधो॑ यत्सायं
प्रा॒तर्म॑ध्यन्दिनं च तानि सर्व॒नानि॑ ये अ॒होरा॒त्रे ते द॑र॒शपूर्ण॑मा॒सौ
येऽर्द्ध॑मा॒साश्च मा॒साश्च॑ ते चा॒तुर्मा॑स्यानि य ऋतवस्ते पशुबन्धा
ये स॒वत्स॒राश्च परि॑वत्स॒राश्च॑ तेऽह॑र्गणाः सर्ववेदसं वा एतत्स॒त्रं
यन्म॑रणं तदव॒भृथ ए॒तद्वै ज॑रामर्यमग्निहोत्रं स॒त्रं य ए॒वं
वि॒द्वानु॑दगयने प्र॒मीय॑ते दे॒वाना॑मेव महि॒मान॑ङ्गत्वाऽऽदित्यस्य
सायु॑ज्यं गच्छत्यथ यो दक्षिणे प्र॒मीय॑ते पितॄणामेव महि॒मान॑ङ्गत्वा
चन्द्र॑म॒सः सायु॑ज्यं गच्छत्येतौ वै सूर्या॑चन्द्रमसौ महि॒मानौ॑ ब्राह्मणो
वि॒द्वानभि॑जयति तस्माद्ब्र॒ह्मणो॑ महि॒मान॑माप्नोति॒ तस्माद्ब्र॑ह्मणो॑
महि॒मान॑मित्युपनिषत् ॥ ९९ ॥

[८०]

ॐ सह नाववतु। सह नौ भुनक्तु। सह वीर्यं करवावहै। तेजस्वि

ना॒व॒धी॒त॒म॒स्तु॒ मा वि॒द्विषा॒व॒है॑ । ॐ शान्तिः॒ शान्तिः॒ शान्तिः॑ ॥
॥ ॐ शान्तिः॒ शान्तिः॒ शान्तिः॑ ॥ हरिः ओम् ॥

This PDF was downloaded from <http://stotrasamhita.github.io>.

GitHub: <http://stotrasamhita.github.io> | <http://github.com/stotrasamhita>

Credits: <http://stotrasamhita.github.io/about/>